

ΣΥΝΗΓΟΡΟΣ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΗ
ΑΝΕΞΑΡΤΗΤΗ ΑΡΧΗ

Περίληψη Ειδικής Έκθεσης

«Φορολογία κατοίκων εξωτερικού: Ζητήματα καθορισμού και μεταβολής της φορολογικής κατοικίας»

Ο Συνήγορος συνέταξε Ειδική Έκθεση για τη φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού, με αφορμή ένα ευρύ αριθμό αναφορών πολιτών για το συγκεκριμένο θέμα.

Από τη διερεύνηση των αναφορών διαπιστώθηκε ότι οι νομοθετικές μεταβολές των τελευταίων ετών σχετικά με τη φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού επιδείνωσαν το ήδη πολύπλοκο και ασαφές κανονιστικό πλαίσιο. Επιπλέον, ανέδειξαν οργανωτικά, λειτουργικά, ερμηνευτικά και λοιπά ζητήματα που η φορολογική αρχή επιχείρησε να αντιμετωπίσει αποσπασματικά, υπό την πίεση των προβλεπόμενων προθεσμιών, χωρίς να λαμβάνονται υπόψη ούτε οι ιδιαιτερότητες κάθε περίπτωσης, αλλά ούτε και οι ευρύτερες μεταβολές στη φορολογία ή στο φορολογικό σύστημα εν γένει.

Στην έκθεση καταγράφονται οι βασικές αρχές που διέπουν την φορολόγηση των κατοίκων εξωτερικού, και ειδικότερα στο ζήτημα της φορολογικής κατοικίας, όπως αυτές προκύπτουν από το οικείο νομοθετικό πλαίσιο. Επιπλέον, παρουσιάζονται τα ειδικότερα ζητήματα που αντιμετώπισε ο Συνήγορος, από τα οποία αναφαίνονται οι συνέπειες που είχε η πλημμελής διαχείριση των θεμάτων αυτών από τη φορολογική διοίκηση και διατυπώνονται προτάσεις για την αντιμετώπισή τους.

Για την αντιμετώπιση των προβλημάτων που διαπιστώθηκαν, ο Συνήγορος προτείνει:

- Να καταργηθεί άμεσα η διάταξη του άρθρου 61 παρ. 2 του Κώδικα Φορολογίας Εισοδήματος, κατά την οποία υπόχρεος για την υποβολή της φορολογικής δήλωσης των εγγάμων φορολογούμενων είναι ο σύζυγος και να καταστεί κάθε φορολογούμενος, έγγαμος ή μη, νομικά υπεύθυνος για την υποβολή και το περιεχόμενο της φορολογικής του δήλωσης.
- Να φορολογείται ο κάθε φορολογούμενος με βάση τους κατάλληλους κανόνες, τους οποίους ορίζει ανάμεσα στα άλλα και το πραγματικό γεγονός της κατοικίας του.
- Να είναι ελεύθεροι οι σύζυγοι να δηλώνουν την κατοικία τους, για τον καθορισμό της οποίας να φέρουν το βάρος της απόδειξης κατά τα ισχύοντα και στη συνέχεια να φορολογούνται με βάση τις αντίστοιχες διατάξεις, ανεξάρτητα από την υποχρέωσή του να υποβάλλουν κοινή φορολογική δήλωση.
- Το τεκμήριο της κοινής κατοικίας των συζύγων να καταστεί μαχητό, ώστε οι σύζυγοι να μπορούν να αποδείξουν με κάθε πρόσφορο τρόπο την χωριστή κατοικία τους, όταν αυτό συμβαίνει.
- Η κοινή κατοικία της οικογένειας να αναζητείται κατά περίπτωση με βάση τη δήλωση των συζύγων και να μην είναι δίχως άλλο αυτή του άντρα- συζύγου.

Σχετικά με το έλλειμμα ενημέρωσης των φορολογούμενων για τις υποχρεώσεις και τα δικαιώματά τους, η Αρχή προτείνει:

- Να εκπονηθεί πλήρης, αναλυτικός και επικαιροποιημένος φορολογικός οδηγός για τα φυσικά πρόσωπα, κατοίκους εξωτερικού - τουλάχιστον στην

ελληνική και στην αγγλική γλώσσα ή και σε άλλη γλώσσα, διαδομένη στην ομογένεια (π.χ. γερμανική) - που θα περιλαμβάνει τις επελθούσες μεταβολές των τελευταίων ετών. Να αναρτηθεί ο οδηγός στο δικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων, να εμπλουτισθεί με χρήσιμα πληροφοριακά στοιχεία και να επικαιροποιείται διαρκώς με τυχόν μεταγενέστερες μεταβολές, ώστε να διασφαλίζεται η άμεση πρόσβαση κάθε ενδιαφερόμενου σε χρήσιμη και οργανωμένη πληροφορία.

- Να δημιουργηθεί ανάρτηση στο δικτυακό τόπο της Γενικής Γραμματείας Πληροφοριακών Συστημάτων αρχείου συχνών ερωτήσεων (FAQs) με τα συνηθέστερα ερωτήματα για θέματα φορολόγησης κατοίκων εξωτερικού, καθώς και ατομικών διοικητικών λύσεων που θα μπορούσαν να παρέχουν χρήσιμη πληροφόρηση τόσο στις περιφερειακές φορολογικές υπηρεσίες όσο και στους άμεσα ενδιαφερόμενους, τους λογιστές, δικηγόρους κ.λπ.
- Να λειτουργεί – τουλάχιστον κατά την περίοδο υποβολής φορολογικών δηλώσεων – γραφείο εξυπηρέτησης κατοίκων εξωτερικού και τηλεφωνικό κέντρο που θα παρέχει εξειδικευμένη πληροφόρηση για φορολογικά θέματα που αφορούν αυτή την κατηγορία φορολογουμένων.

Για τη δυνατότητα αναδρομικής αλλαγής της φορολογικής κατοικίας προτείνεται:

- Να αναλάβει πρωτοβουλία η φορολογική αρχή, ώστε να αποσταλεί ατομική κλήση σε όλα τα φυσικά πρόσωπα, που έχουν καταχωρηθεί στο μητρώο των ΔΟΥ ως κάτοικοι εξωτερικού, προκειμένου να επικαιροποιήσουν τα αποδεικτικά στοιχεία που πιστοποιούν τη φορολογική κατοικία τους. Η ατομική κλήση θα μπορούσε να αποσταλεί μέσω ηλεκτρονικού ταχυδρομείου και σε περιπτώσεις που τούτο δεν καθίσταται δυνατό ή ευχερές, στη ταχυδρομική διεύθυνση κατοικίας του κατοίκου εξωτερικού ή του αντικλήτου του.
- Να χρησιμοποιηθεί το δίκτυο των προξενικών αρχών, των ομογενειακών οργανώσεων, του ομογενειακού τύπου κ.λπ. ώστε να ενημερωθούν άμεσα οι ενδιαφερόμενοι, κάτοικοι εξωτερικού, που δεν έχουν δηλώσει την αλλαγή της κατοικίας τους, να προβούν στις απαραίτητες διαδικασίες.

Τέλος, ειδικά για το θέμα του φορολογικού εκπροσώπου (αντικλήτου) των κατοίκων εξωτερικού προτείνεται να μην είναι υποχρεωτικός αλλά προαιρετικός .

Ο Συνήγορος του Πολίτη, με την ειδική αυτή έκθεση, προτείνει λύσεις, οι οποίες θα συντελέσουν και στην ορθή εφαρμογή του πολύπλοκου και συνεχώς μεταβαλλόμενου νομοθετικού πλαισίου, αλλά και θα συμβάλλουν στη διόρθωση των προβλημάτων που ανέκυψαν εξαιτίας της μεταβολής αυτής.